

UMUT JOURNAL

www.umutjournal.com

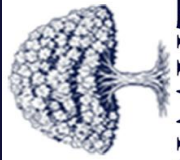
VOLUME 1 / ISSUE 1 / MARCH 2025

Cilt 1 / Sayı 1 / Mart 2025

Uluslararası Hakemli Dergi
International Peer-Reviewed Journal

ISSN: 3062-3073

UMUT JOURNAL

Uluslararası Multidisipliner Tespitler Dergisi
International Journal Of Multidisciplinary Findings

CİLT - VOLUME 1
SAYI - ISSUE 1
MART 2025

“Bilgi, uçsuz, bucaksız ve kıyasız bir denizdir.”

Mevlana

“Umudumuz bu denizde küçük bir kum tanesi olabilmektir.”

Umut Journal

“Knowledge is an endless, vast and shoreless sea.”

Rûmî

“Our hope is to be a tiny grain of sand in this sea.”

Umut Journal

www.umutjournal.com

ISSN: 3062-3073

UMUT JOURNAL

UMUT

Uluslararası Multidisipliner Tespitler Dergisi
Uluslararası Hakemli Dergi
Cilt 1, Sayı 1 – Mart 2025
ISSN: 3062-3073

INJOMU

International Journal of Multidisciplinary Findings
International Peer-Reviewed Journal
Volume 1, Issue 1 – March 2025
ISSN: 3062-3073

Bu dergideki tüm makaleler turnitin programında taranmıştır.
All articles in this journal have been scanned in the turnitin programme.

Yayımlanan makalelerde Araştırma ve Yayın Etiğine riayet edilmiş; COPE (Committee on Publication Ethics)'un Editör ve Yazarlar için yayımlanmış olduğu uluslararası standartlar dikkate alınmıştır.

Research and Publication Ethics have been respected in the published articles; the international standards published by COPE (Committee on Publication Ethics) for Editors and Authors have been taken into consideration.

Yılda iki kez, **Mart** ve **Eylül** aylarında yayınlanmakta olup, her bir sayı, alanında uzman (Doktor, Doçent, Profesör) hakemler tarafından titizlikle değerlendirilen özgün çalışmaları içermektedir. Dergi, multidisipliner alanlarda özgün araştırmalar, incelemeler ve eleştiriler yayınlamayı amaçlayan hakemli, uluslararası bir akademik dergidir. Dergimiz, Antropoloji, çeviribilim, dilbilim, filoloji, diş hekimliği, eczacılık, edebiyat ve kültürel miras, eğitim bilimleri, ekonomi, güzel sanatlar, halk bilimi, hukuk, ilâhiyat, iktisadi ve idari bilimler, mimarlık, müzik, örgütsel davranış ve liderlik, psikoloji, sağlık bilimleri, sosyal bilimler, tıp, turizm ve işletme, uluslararası ilişkiler, yönetim bilimleri ve diğer ilgili disiplinlerdeki güncel bilgileri, teorik çerçeveleri ve uygulama örneklerini akademik camiaya sunmayı hedeflemektedir.

*It is published twice a year, in **March** and **September**, and each issue contains original studies that are meticulously evaluated by referees who are experts in their fields (Doctor, Associate Professor, Professor). The journal is a peer-reviewed, international academic journal that aims to publish original research, reviews and criticism in multidisciplinary fields. Our journal aims to present current information, theoretical frameworks, and application examples in Anthropology, translation studies, linguistics, philology, dentistry, pharmacy, literature and cultural heritage, educational sciences, economics, fine arts, folklore, law, theology, economic and administrative sciences, architecture, music, organizational behavior and leadership, psychology, health sciences, social sciences, medicine, tourism and business, international relations, management sciences, and other related disciplines to the academic community.*

CİLT | VOLUME 1

/ SAYI | ISSUE 1

/ MART | MARCH 2025

YAYIN DİLİ / PUBLICATION LANGUAGE

Türkçe – İngilizce / Turkish - English

İMTİYAZ SAHİBİ - YAYINCI | PROPRIETOR - PUBLISHER

Emine Şanda

TASARIM | DESING

Oresoft Yazılım Ltd. Şti.

YÖNETİM YERİ VE YAZIŞMA ADRESİ**MANAGEMENT CENTER AND COMMUNICATION**www.umutjournal.comeditor@umutjournal.cominfo@umutjournal.com

Sırrı Çelik Bulvarı No: 4 Kat: 9/124 Çekmeköy / İstanbul / Türkiye

UMUT JOURNAL'de yer alan makalelerdeki görüşler, bu görüşlerden doğabilecek hukuki ve cezai sorumluluklar, varsa yazım eksiklikleri ve hataları makale sahiplerine ait olup Uluslararası Multidisipliner Tespitler Dergisi'ni - UMUT JOURNAL'i bağlamaz.

The opinions in the articles in UMUT JOURNAL, the legal and criminal responsibilities that may arise from these opinions, and the spelling deficiencies and errors, if any, belong to the article owners and do not bind the International Journal of Multidisciplinary Findings - UMUT JOURNAL.

Bu dergide yayımlanan eserlerin telif hakları yazarlarına aittir. Bu nedenle Uluslararası Multidisipliner Tespitler Dergisi (UMUT JOURNAL) yazarlardan hakem değerlendirme ücreti talep etmez ve makalesi yayımlanan yazarlara ödeme yapmaz. Makaleler, Creative Commons Atıf-Gayriticari 4.0 (CC BY-NC) Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. Lütfen yazar ile iletişime geçmek için iletişim bilgilerinin yer aldığı eserin ilk sayfasına bakınız.

The copyrights of the works published in this journal belong to their authors. For this reason, the International Journal of Multidisciplinary Findings (UMUT JOURNAL) does not demand a peer review fee from the authors and does not pay the authors whose articles are published. Articles are licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 (CC BY-NC) International Licence. Please see the first page of the manuscript for contact information to contact the author.

UMUT JOURNAL

BAŞ EDİTÖR / EDITOR IN CHIEF

Dr. Mehmet Nuri Şanda

Researcher - İstanbul - Türkiye

EDİTÖRLER / EDITORS

Prof. Dr. Elçin İbrahimov

Karabakh University - Xankendi - Azerbaijan

Assist. Prof. Dr. Doğan Gün

Mersin University - Mersin - Türkiye

Assist. Prof. Dr. Ebru Bağcı

Istanbul Beykent University - İstanbul - Türkiye

İNGİLİZCE DİL EDİTÖRLERİ / ENGLISH LANGUAGE EDITORS

Assoc. Prof. Dr. Fatma Köprülü

Near East University - Nicosia - TRNC (Cyprus)

Assist. Prof. Dr. Bashir Saade

University of Stirling - Scotland - United Kingdom (UK)

TÜRKÇE DİL EDİTÖRÜ / TURKISH LANGUAGE EDITOR

Prof. Dr. Mustafa Yeniasır

Near East University - Nicosia - TRNC (Cyprus)

ALAN EDİTÖRLERİ / AREA EDITORS

ANTROPOLOJİ / Anthropology

Prof. Dr. Antonella Minelli

University of Molise - Molise - Italy

ÇEVİRİBİLİM, DİLBİLİM, FİLOLOJİ / Translation Studies, Linguistics, Philology

Assoc. Prof. Dr. Jozef Stefcik

University of Economics in Bratislava - Bratislava - Slovakia

ECZACILIK / Pharmacy

Assist. Prof. Dr. Güner Ekiz Dinçman

Near East University - Nicosia - TRNC (Cyprus)

EDEBİYAT VE KÜLTÜREL MİRAS / Literature and Cultural Heritage

Assist. Prof. Dr. Sandra Guglielmi

University of Molise - Molise - Italy

EĞİTİM BİLİMLERİ VE PEDAGOJİ / Educational Sciences and Pedagogy

Prof. Dr. Kulash Mamirova

Kazakh National Women's Teacher Training University - Kazakhstan

EKONOMİ, İKTİSAT, İŞLETME / Economics, Political Economy, Business Administration

Assoc. Prof. Dr. Martin Gress

University of Economics in Bratislava - Bratislava - Slovakia

HALK BİLİMİ / Folklore

Prof. Dr. Burak Gökbulut

Near East University - Nicosia - TRNC (Cyprus)

HUKUK / Law

Assist. Prof. Dr. Ieva Zentelyte

Mykolas Romeris University - Vilnius - Lithuania

MİMARLIK / Architecture

Assoc. Prof. Dr. Çilen Erçin

Near East University - Nicosia - TRNC (Cyprus)

MÜZİK - SANAT / Music - Art

Prof. Dr. Katarina Eric

University of Kragujevac - Kragujevac - Serbia

ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ, YÖNETİM, LİDERLİK / Organisational Behaviour, Management, Leadership

Assist. Prof. Dr. Cemile Şeker

Near East University - Nicosia - TRNC (Cyprus)

PSİKOLOJİ / Psychology

Prof. Dr. Rejep Rejepov

Cyprus Aydin University - Kyrenia - TRNC (Cyprus)

SAĞLIK BİLİMLERİ / Health Sciences

Assoc. Prof. Maral Kargin

European University of Lefke - Lefke - TRNC (Cyprus)

SOSYAL BİLİMLER / Social Sciences

Assist. Prof. Dr. Yaroslav Pylpchuk

National Pedagogical Dragomanov University - Kyiv, Ukraine

SOSYOLOJİ / Sociology

Assist. Prof. Dr. Kateryna Bannikova

Kharkiv University of Humanities - Kharkiv - Ukraine

TIP / Medicine

Assist. Prof. Dr. Duygu Rüstem

Near East University - Nicosia - TRNC (Cyprus)

TURİZM VE İŞLETME / Tourism and Management

Assist. Prof. Dr. Özlem Uzunsaf

Near East University - Nicosia - TRNC (Cyprus)

ULUSLARARASI İLİŞKİLER / International Relations

Prof. Dr. A. İnci Sökmen Alaca

Istanbul Arel University - İstanbul - Türkiye

EDİTÖR KURULU
BOARD EDITORS

UMUT JOURNAL
Uluslararası Multidisipliner Tespitler Dergisi
International Journal Of Multidisciplinary Findings

UMUT JOURNAL

Uluslararası Multidisipliner Tespitler Dergisi
International Journal Of Multidisciplinary Findings

BİLİM KURULU
SCIENCE BOARD

UMUT
JOURNAL

BİLİM KURULU / SCIENCE BOARD

Prof. Dr. Peter Benjamin Golden	<i>Rutgers, The State University of New Jersey - USA</i>	
Prof. Dr. Nazife Aydınöğlü	<i>International Final University - Kyrenia - TRNC (Cyprus)</i>	
Prof. Dr. Kateryna G. Mykhaylyova	<i>Kharkiv University of Humanities - Kharkiv - Ukraine</i>	
Prof. Dr. Rabije Murati	<i>University of Tetovo - Tetova - Republic of North Macedonia</i>	
Prof. Dr. Gülay Durmuş Altun	<i>Girne American University - Girne - TRNC (Cyprus)</i>	
Prof. Dr. Mirzana Pasic-Kodric	<i>International University of Sarajevo - Bosnia and Herzegovina</i>	
Prof. Dr. Liailia Mingazova	<i>Kazan Federal University - Kazan - Russian Federation</i>	
Prof. Dr. Aşkın Kiraz	<i>Near East University - Nicosia - TRNC (Cyprus)</i>	
Prof. Dr. Nadiia Stezhko	<i>Kyiv National Economic University - Kyiv - Ukraine</i>	
Prof. Dr. A. Nurdan Atamtürk	<i>University of Kyrenia - Kyrenia - TRNC (Cyprus)</i>	
Prof. Dr. Cıldız Urmanbetova	<i>Kyrgyz-Turkish Manas University - Bishkek, Kyrgyz Republic</i>	
Prof. Dr. Mehtap Tiryakioğlu	<i>Near East University - Nicosia - TRNC (Cyprus)</i>	
Assoc. Prof. Dr. Behçet Varışlı	<i>International Final University - Kyrenia - TRNC (Cyprus)</i>	
Assoc. Prof. Dr. Eva Jancikova	<i>University of Economics in Bratislava - Bratislava - Slovakia</i>	
Assoc. Prof. Dr. Artea Panajotovic	<i>Alfa BK University - Belgrade, Serbia</i>	
Assoc. Prof. Dr. Jolita Dudaite	<i>Mykolas Romeris University - Vilnius - Lithuania</i>	
Assoc. Prof. Dr. Richard Szanto	<i>University of Szeged - Szeged - Hungary</i>	
Assoc. Prof. Dr. Saida Quliyeva	<i>Baku State University - Baku - Azerbaijan</i>	
Assoc. Prof. Dr. Dragica Zugic	<i>University of Donja Gorica - Podgorica - Montenegro</i>	
Assoc. Prof. Gabriela Dubcova	<i>University of Economics in Bratislava - Bratislava - Slovakia</i>	
Assist. Prof. Dr. Andreja Mihailovic	<i>University of Montenegro - Podgorica - Montenegro</i>	

UMUT JOURNAL

HAKEM LİSTESİ / LIST OF REVIEWERS

Prof. Dr. Fahriye Engili

Mersin University - Mersin – Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-3805-7358>

Prof. Dr. Süer Eker

Baskent University - Ankara – Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-3109-7218>

Prof. Dr. Azizağa Necefzade

Karabakh University - Xankendi – Azerbaijan

<https://orcid.org/0000-0003-4979-6196>

Prof. Dr. İlhan Aras

Nevsehir Hacı Bektas Veli University - Nevsehir – Türkiye

<https://orcid.org/0000-0001-5120-8117>

Assoc. Prof. Dr. Koray Toptaş

Gazi University - Ankara – Türkiye

<https://orcid.org/0000-0003-0897-3918>

Assoc. Prof. Dr. Sevim Sevgi

Erciyes University - Kayseri – Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-6611-5543>

Assoc. Prof. Dr. Ela Ayşe Köksal

Nigde Omer Halisdemir University - Nigde - Türkiye

<https://orcid.org/0000-0001-7309-1458>

Assoc. Prof. Dr. Selçuk Kürşad Koca

Sakarya University - Sakarya – Türkiye

<https://orcid.org/0000-0001-5974-7553>

Dr. Çiğdem Duman

Tarsus University - Mersin – Türkiye

<https://orcid.org/0000-0001-6781-8892>

Dr. Tolga Pelvanoğlu

Istanbul University - Istanbul – Türkiye

<https://orcid.org/0000-0001-7436-6687>

Dr. Furkan Kurt

Kyrgyz-Turkish Manas University - Bishkek – Kyrgyzstan

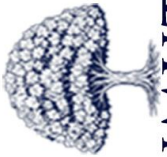
<https://orcid.org/0000-0003-4349-5835>

HAKEM LİSTESİ
LIST OF REVIEWERS

UMUT JOURNAL

Uluslararası Multidisipliner Tespitler Dergisi
International Journal Of Multidisciplinary Findings

UMUT JOURNAL

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

ARAŞTIRMA MAKALELERİ / RESEARCH ARTICLES

Eğitim Bilimleri / Educational Sciences

- Kulash Mamirova** *GEOGRAPHY TEXTBOOK AND GEOGRAPHICAL EDUCATION IN SECONDARY SCHOOLS OF KAZAKHSTAN* **1-15**
Kazakistan'daki Ortaokullarda Coğrafya Ders Kitabı ve Coğrafya Eğitimi

Filoloji / Philology

- Heydar Guliyev** *POLITICAL DISCOURSE IS ONE OF THE MOST EFFECTIVE TOOLS FOR MANIPULATING CONSCIOUSNESS* **16-29**
Bilinci Manipüle Etmek İçin En Etkili Araçlardan Biri Olarak Siyasi Söylem

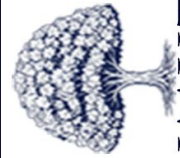
Edebiyat - Kültür / Literature - Culture

- Burcu Aliyi** *KUZEY MAKEDONYA'DA YEMEK ADLARINDA KULLANILAN TÜRKİZMALAR VE BAZI YÖRESEL ADLANDIRMALAR* **30-42**
Turkisms Used in Food Names and Some Regional Names in Northern Macedonia

Tarih / History

- Meltem Yıldız** *ARKEOLOJİK BULUNTULAR IŞIĞINDA BABİL SANATINDA HAYVANLAR VE HAYVAN TASVİRLERİ* **43-58**
Animals and Animal Details in Babylonian Art in Light of Archaeological Findings

- Hilal Bıçak** *ADALET PARTİSİ KURULUŞ DÖNEMİ VE İZMİR'DE TEŞKİLATLANMA FAALİYETLERİ* **59-78**
Establishment Period of the Justice Party and Its Organization Activities in İzmir

UMUT JOURNAL

Uluslararası Multidisipliner Tespitler Dergisi
International Journal Of Multidisciplinary Findings

İÇİNDEKİLER
CONTENTS

UMUT JOURNAL

Beni Tara!

Burcu Aliyi

KUZEY MAKEDONYA'DA YEMEK ADLARINDA KULLANILAN TÜRKİZMALAR VE BAZI YÖRESEL ADLANDIRMALAR

Özet: Bu çalışmanın amacı, Kuzey Makedonya'daki Türk mutfağının dilsel ve kültürel mirasını analiz etmektir. Özellikle Kalkandelen, Gostivar ve Valandova gibi bölgelerdeki Türk ağızları ve yerel yemek kültürlerinin, tarihsel süreçler ve kültürel etkileşimler ışığında nasıl şekillendiğini ortaya koymak hedeflenmektedir. Bu analiz, bölgedeki yemek kültüründeki dilsel farklılıkları ve bu farklılıkların mutfak kültürüne nasıl yansıdığını incelemeyi amaçlamaktadır. Bölgedeki Türk mutfağına dair mevcut yemek tarifleri ve halk arasında aktarılan dilsel ifadelerin açılımı yapılacaktır. Ayrıca, bölgedeki Türk mutfağının kültürel bağlamda evrimini ve bunun yerel halkın yaşam tarzına etkilerini anlamak için etnografik gözlemler ve karşılaştırmalı analizler kullanılacaktır. Bu çalışma, Türk mutfağının Balkanlar ve kültürel etkileşimle, yemek kültürüne yansımaları hakkında önemli bilgiler sunacağı kanaatindeyiz. Bilime katkısı, Kuzey Makedonya'daki Türk mutfağının özgün özelliklerini ve kültürel bağlamını daha iyi anlamamıza olanak tanyacak ve bölgedeki kültürel mirasını koruması için değerli bir kaynak oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kuzey Makedonya, Yemek Adları, Türkizmalar, Etkileşim.

Turkisms Used in Food Names and Some Regional Names in Northern Macedonia

Abstract: This study aims to analyze the linguistic and cultural heritage of Turkish cuisine in North Macedonia. In particular, it is aimed to reveal how Turkish dialects and local food cultures in regions such as Tetovo, Gostivar and Valandova have been shaped in the light of historical processes and cultural interactions. This analysis aims to examine the linguistic differences in the food culture in the region and how these differences are reflected in the culinary culture. An in-depth analysis will be conducted on the existing recipes and linguistic expressions of Turkish cuisine in the region. Furthermore, ethnographic observations and comparative analysis will be used to understand the evolution of Turkish cuisine in the region in a cultural context and its impact on the lifestyle of the local population. By analyzing the linguistic and cultural heritage of Turkish cuisine, this study will provide important insights into the reflection of cultural interactions on food culture. Its contribution to science will allow us to better understand the unique characteristics and cultural context of Turkish cuisine in North Macedonia and will be a valuable resource for the preservation of cultural heritage in the region.

Keywords: North Macedonia, Food Names, Turkisms, Interaction.

Atf için / How to cite this article (APA 6): Aliyi, B. (2025). Kuzey Makedonya'da yemek adlarında kullanılan Türkizmalar ve bazı yöresel adlandırmalar. *Uluslararası Multidisipliner Tespitler Dergisi*, 1(1), 30-42.

Öğretim Asistanı / Teaching Assistant, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Tetova Üniversitesi, Tetovo, Kuzey Makedonya.
makedonya.yoruk@hotmail.com (Sorumlu Yazar / Corresponding Author)

<https://orcid.org/0009-0001-9514-9136>

Bu eser Creative Commons Atf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15072413>

UMUT Journal, Mart 2025, 1(1), 30-42.

ISSN: 3062-3073 - www.umutjournal.com

MAKALE GEÇMİŞİ / ARTICLE HISTORY

Gönderim (Received): 27.01.2025

Revizyon (Revised): 10.03.2025

Kabul (Accepted): 24.03.2025

GİRİŞ

Kuzey Makedonya, tarihi ve kültürel zenginlikleriyle dikkat çeken, aynı zamanda Osmanlı mirasının maddi- manevi bünyesinde barındıran bir ülkedir. Üsküp'ün 1392'de Türk topraklarına katılması, İstanbul'un fethinden yıllar önce gerçekleşmiş olup, Osmanlı'nın Balkanlar'daki varlığını simgeler. Manastır ise sadece tarihsel açıdan değil, aynı zamanda modern Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün eğitim aldığı Askeri İdadi okulu ile de özeldir. Bu, bölgenin Türk tarihi açısından taşıdığı önemin bir diğer göstergesidir. Kuzey Makedonya, TİKA'nın restore ederek bir anı evine dönüştürdüğü Atatürk'ün anı evini de barındırarak, Türklerin bu topraklardaki tarihsel izlerini yaşatmaya devam etmektedir.

Kuzey Makedonya'nın etnik ve dini çeşitliliği de dikkat çekicidir. Türkler, Makedonlar, Arnavutlar, Sırp, Boşnaklar gibi farklı toplulukların bir arada yaşadığı bu ülkede, çok kültürlülük ve hoşgörü önemli bir yer tutmaktadır. Bu çeşitlilik, ülkenin dinamik sosyal yapısını yansıtırken, aynı zamanda Balkanlar'ın kalbinde yer alan stratejik konumunu pekiştirir. Genel olarak, Kuzey Makedonya hem Osmanlı mirasını hem de modern dönemdeki Türk etkisini üzerinde taşıyarak, aynı zamanda etnik ve dini çeşitliliğiyle bölgenin tarihsel ve kültürel dokusunun zenginliğini ortaya koymaktadır (Ödemiş, 2023, s. 444).

Balkan topraklarında yaşayan Makedon, Sırp, Arnavut, Türk ve diğer etnik grupların, Osmanlı öncesi ve sonrası Türklerin etkisinde kaldıkları kaynaklardan takip edilebilmektedir. Bazen uzun bazen kısa süren hâkimiyetler, kurulan devletler, dil bağlamında da etkisini göstermiştir. Sırp, Balkan coğrafyasında yer alan önemli milletlerden biridir. Türklerle dil ve kültür anlamında da yoğun bir etkileşim içine girmişlerdir. Mimariden müzik ve halk oyunlarına, yaşam tarzından dil ve edebiyata kadar birçok alanda bu etkileşimi görmek mümkündür (Gürgendereli, 2019, s. 250).

Kuzey Makedonya Türkleri, Osmanlı İmparatorluğu'nun bölgeden çekilmesinin ardından, önce Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı'nın egemenliği altına girmiştir (Ödemiş, 2023). Bu dönem, Türkler için oldukça zorlu bir süreç olmuş ve hızla bir asimilasyon süreci başlamıştır. Türklerin mallarına el konulması ve dil kullanımının kısıtlanması (Temizyürek, 2014), onların kimliklerini koruma mücadelesini daha da zorlaştırmıştır.

Türklerin, dinî ve millî kimliklerini muhafaza etmek adına ortaya koyduğu *Yücel Birliği*, aynı zamanda bölgedeki zorluklarla başa çıkabilmek için bir araya gelme gerekliliğini de vurgulamaktadır. Bu sürecin, Türklerin, kimliklerini ve kültürlerini koruma mücadelesinin sadece bir parçası olduğunu söylemek mümkündür (Ödemiş, 2023, s. 451).

Arnavutların Osmanlı yönetimi altındaki deneyimleri, özellikle kültürel ve dinsel açıdan, onların toplumsal yapılarında büyük bir çeşitliliği beraberinde getirmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun sağladığı kültürel çeşitliliği ve dini hoşgörü, Arnavutların hem İslamlaşmalarını hem de kültürel olarak Osmanlı kültürüyle iç içe geçmelerini sağlamıştır.

Kültürleşme, farklı kültürden bireylerin birbirleriyle sürekli temas etmeleri sonucunda yaşam biçimleri, tutumları, kimlikleri gibi kültürel unsurlarında ortaya çıkan değişimi ve bireylerin bu değişime sağladıkları uyumu ifade etmektedir. Kültürleşme tercihleri hem çoğunluk hem de azınlık gruplarında farklı şekillerde gerçekleşebilmektedir (Dilaver & Demir, 2023, s. 162). Arnavutlar, Osmanlı yönetimi altında zamanla hem dini hem de kültürel olarak derin bir dönüşüm geçirmiş, bunun sonucunda ulusal bilincin oluşumu gecikmiştir. Türkçenin Arnavut dili üzerindeki etkisi ve kültürel etkileşimler, bu dönemdeki önemli unsurlardan biridir ve Arnavutların Osmanlı ile olan özdeşleşmesinin bir yansımasıdır (Maden, 2011, s. 157). Türkçe bir kelime olan Balkanlar etimoloji açısından Dağlar anlamını taşıyan bir sözcüktür. Balkanlar

yaşayan tüm milletler bu Türk yer adını ve binlerce diğer Türkçe sözcükleri kendi dillerinde kullanmaktadırlar. Bu kültür etkisi, tarihin derinliği içinde kök salmış ve böylece Türkçe diğer Balkan dillerinin merkezî kültür ocağı modeli rolünü oynamaktadır (Tufan, 1989, s. 926).

KUZEY MAKEDONYA'DA TÜRKİZM VE TÜRKİZMALAR ÜZERİNE

İlk olarak, Osmanlı öncesi Türk varlığı ve kültürü dönemi (378-1371) (Turan, 1996), Türklerin Makedonya'da varlık göstermeye başladığı ve kültürel etkilerinin şekillenmeye başladığı ilk dönemdir. Bu dönemde, Hun Türklerinin Balkanlar'da savaşlar ve göçler yoluyla etkilerini artırdığı ve bölgedeki kültürel yapıyı kısmen etkilediği söylenebilir. Türklerin, özellikle askeri ve toplumsal yapılarıyla bölgedeki diğer kavimlerle etkileşime girmeleri, sonraki süreçlerin temelini atmıştır.

Osmanlı dönemi Türk varlığı ve kültürü (1371-1912) büyük bir dönüşüm sürecine işaret eder. Osmanlı İmparatorluğu'nun Makedonya topraklarında egemenliği kurması, Türk kültürünün daha derinlemesine yerleşmesine neden olmuştur (Turan, 1996, s. 21). Osmanlı yönetimi altında, Türkçe'nin bölgedeki sosyal, idari ve kültürel yaşamda belirgin bir şekilde etkili olduğu bir dönem yaşanmıştır. Osmanlı Devleti'nin yayılcı politikaları (Nureski, 2016), Makedonya'da Türk varlığını pekiştirmiş ve bu bölgedeki Türk nüfusunun sayısal olarak artmasına zemin hazırlamıştır. Türkçenin dil olarak kullanılmaya başlanması ve Türk kültürünün yerleşmesi, bölgedeki günlük yaşamı, dini ritüelleri, mimariyi ve sanat anlayışını derinden etkilemiştir. Bu etkileşim, hem dilsel hem de kültürel alanda bir "Türkizmalar" süreci olarak değerlendirilmelidir. Türkçenin yerleşmesi, kelime ve deyimlerin yerel dillere girmesi, Makedonya'daki Türk kültürünün kalıcı izler bırakmasına olanak sağlamıştır.

Osmanlı sonrası Türk varlığı ve kültürü (1912 sonrası), bölgedeki Türklerin varlıklarını sürdürmeye çalıştıkları bir döneme işaret eder. Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünün ardından, Makedonya'nın siyasi yapısındaki değişikliklere rağmen, Türk kültürünün bu topraklarda varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Ancak bu dönemde Türklerin kültürel etkisi, bir yandan siyasi ve sosyal baskılarla sınırlanmış, diğer yandan bölgedeki Türk nüfusu da azalmıştır. Yine de Türk dili, kültürü ve gelenekleri, özellikle köylerde ve bazı şehirlerde hala belirgin bir şekilde varlığını sürdürmüştür. 23-24 Ekim 1912 tarihinde Kumanova'da yapılan Sırp veliaht prensi Aleksandar kumandasındaki üç Sırp ordu birliğiyle Osmanlılar'ın nizam ve redif askerleri arasında gerçekleşen Kumanova muharebesi, Birinci Balkan Savaşı'nın en önemli muharebelerinden olup, Türklerin kaderinin de tayin edildiği bir tarih diyebiliriz (Ahbab, 2015, s. 98).

Orta Asya ve Anadolu'nun verimli topraklarının sunduğu ürünlerdeki çeşitlilik, Osmanlı ve Selçuklu gibi büyük imparatorlukların saraylarında gelişen tatlar, farklı kültürlerle uzun bir tarihsel süreç boyunca yaşanan etkileşimler, Türk mutfak kültürünün oluşmasında önemli rol oynamıştır (Karaman & Girgin, 2023, s. 16).

Yemeklerde kullanılan Türkizmalar da, Türk kültürünün Balkanlar'daki etkilerinin bir başka önemli yansımasıdır. Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlar'daki uzun hakimiyeti sırasında, Türk mutfağının zenginliği ve çeşitliliği, bölgedeki diğer halklar tarafından benimsenmiş ve yerel mutfaklarda kendine yer bulmuştur. Bu süreç, yemek kültüründe de dilsel bir etkileşime yol açmış ve birçok Türk mutfak terimi, yerel dillerde hâlâ kullanılmaktadır. "*Örneğin, Makedonya'da ve diğer Balkan ülkelerinde, "börek", "Türk kahvesi", "şiş", "pilav", "çorba" gibi Türk mutfağına özgü kelimeler günlük dilde sıkça yer alır*" (Özkaya & Baydan, 2020, s. 98). Bu kelimeler, sadece yemeklerin adlarını değil, aynı zamanda Türk mutfağının bu bölgedeki etkisini de simgeler.

Türkizmalar, bu uzun tarihin her döneminde önemli bir rol oynamıştır. Dilsel etkileşimlerin yanı sıra, dini ve kültürel bağlar da, Türklerin bu bölgelerdeki varlıklarının sürekliliğini sağlamıştır. Osmanlı dönemi ve sonrasındaki Türk kültürünün etkisi, yerel halkla iç içe geçmiş ve bu etkileşimler sayesinde, dilde, geleneklerde ve sosyal yapıda belirgin izler bırakmıştır. Bu süreç, hem Türklerin hem de bölgedeki diğer halkların kültürel zenginliğini artırmış ve farklılıklar arasında bir denge kurmuştur. Türkizmalar, Makedonya'daki Türklerin tarihsel varlığının yanı sıra, Türk kültürünün bölgedeki uzun süreli etkisinin somut bir göstergesi olmuştur.

Hun Türklerinden sonra Makedonya'da Türk varlığı Avar, Bulgar, Oğuz, Kuman, Peçenek, MakPeçenek ve Selçuklu Türkleri ile devam etmiştir. Bunların tamamına yakın bir bölümü zaman içerisinde Hıristiyanlaşıp Slavlaşarak Türklüklerini kaybetmişlerdir. Çok az araştırılmış olan yaklaşık bin yıllık bu dönemden geriye sadece Vardar, Kumanova ve Şar (dağı) gibi bazı yer adları ile Gostivar'dan Selanik'e doru uzanan Vardar Vadisi'nde bazı kule, hisar ve mezarlık türü kalıntılar kalmıştır (Turan, 1996, s. 21). Prof. Dr. Oktay Ahmed'e¹ göre Kuzey Makedonya'da Türkizmaların kullanıldığı bölge dörde ayrılmaktadır:

- Kuzey Ağızları (Kalkandelen, Üsküp, Kumanova)
- Batı Ağızları (Gostivar, Vrapçište, Kırçova, Debre)
- Güneybatı Ağızları (Ustruga, Ohri, Resne, Manastır)
- Doğu Ağızları (Valandova, Doyran, Radoviş, İştıp)

Bu grupların her biri, bölgenin tarihsel, kültürel ve dilsel yapısına göre farklı özellikler taşır. Makedonya'daki Türkler, Osmanlı döneminden bu yana burada yaşamaktadır ve bölgesel farklılıklar, yerel ağızların şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bu çalışma, sözlük çalışmaları (Balçev, 2016) baz alınarak hazırlanmış ve inceleme yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Türkizmaların anlamlarına farklı bir bakış açısıyla yaklaşmış ve dil-bağlam ilişkisi derinlemesine ele alınmıştır. En yaygın Türkizmalar üzerine örnek verilecek olursa:

“acı, ayran, borani, boza, börek, baklava, bulgur, çakır (şarap), çeltik, çörek, dolma, sarma, musakka, ekmek, kaymak, kebab, keşkek, kızartma, cızlama, pastırma, pide, tandır, tarhana, kaçamak, katmer, kavurma, kaygana, hoşaf, içki, imambayıldı, irmik, güllaç, gülbeşeker, helva, yahni” dir diyebiliriz (Latifi Khanari, 2015).

Yemeklerde kullanılan Türkizmalar, dil ve kültür arasındaki etkileşim bağına gözler önüne serdiğini düşünmekteyiz. Bu kelimeler, sadece yemeklerin tariflerinden ibaret olmayıp, aynı zamanda tarihsel bir mirasın da göstergesi olduğu kanaatindeyiz. Türk mutfağının zenginlikleri, özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun geniş sınırları boyunca yayıldıkça, yemekler ve terimler de farklı kültürlerle birleşmiş ve Türk mutfağının etkisini Balkanlar'a taşımıştır. Dolayısıyla, yemeklerdeki Türkizmalar, sadece dilsel bir etkileşim değil, aynı zamanda kültürel bir köprüdür ve bu mutfak kültürlerinin zaman içinde nasıl iç içe geçtiğini, dönüştüğünü ve zenginleştiğini anlamamıza yardımcı olur.

SÖZLÜKLERDE EN SIK KARŞIMIZA ÇIKAN TÜRKİZMALAR - YEMEK ADLARI

Türkizm ve Türkizma kavramları, Türkiye Türkçesinde kökeni bulunmayan terimlerdir. Türkizm ve Türkizma terimlerinin genellikle Balkan kökenli araştırmacıların bilimsel dillerinden Türkiye Türkçesine aktarım olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, Türkizm ve Türkizma terimleri yerine, Türkçe ve Türkçeleşmiş terimler tercih edilmiştir. Balkan dillerine geçmiş olan Türkçe, Arapça ve Farsça kelimeler, hala Türkizma olarak adlandırılmaktadır (İlker, 2024, s. 155).

¹ Daha detaylı bilgi için bkz: Oktay Ahmed'in "Makedonca Sözlükte Türk Etkileri" 1999 Üsküp.

Çok yazarlı bir makalede Makedonya'da yemeklerdeki Türkizmalar şu şekilde verilmiştir: İştîp ağzında kullanılan bazı Türkçe yemek isimleri ve Makedoncadaki karşılıkları şu şekildedir (Koç, Baki & Çitkuşev, 2023, s. 583):

- **Börek** (Бурек)
- **Çorba** (Чорба)
- **Köfte** (Ќофте)
- **Meze** (Мезе)
- **Musakka** (Мусака)
- **Paça** (Пача)
- **Sarma** (Сарма)
- **Simit** (Симит)
- **Sucuk** (Суџук)
- **Tarhana** (Тарана)
- **Turşu** (Туршија)
- **Yufka** (Јуфка)

Bu yemek isimlerinin İştîp bölgesindeki yerel halkın günlük yaşamında kullanılması, Türk mutfağının kültürel mirasının izlerini bizlere sunduğu kanaatindeyiz. Bugün Kuzey Makedonya, Türkler, Arnavutlar, Makedonlar ve diğer etnik grupların bir arada yaşadığı çok kültürlü bir yapıya sahip bir ülkedir. Bu kültürel çeşitlilik, bölgenin zengin tarihini ve karmaşık yapısını yansıtır. Farklı halkların bir arada varlık göstermesi, hem tarihsel mirası hem de kültürel zenginliği canlı tutmaya devam etmektedir.

“Kuzey Makedonya'daki etnik topluluklar, birbiriyle ilişki ve etkileşim içindedirler, birbirini tanırlar. Her bir topluluk ferdi, diğer etnik topluluk ferdine/ fertlerine dair az veya çok bilgi sahibidir, karşılıklı olarak taraflar, kimden nasıl bir davranışın, niyetin, talebin gelebileceğini öngörebilir” (A. Eklemezler, 2023, s. 5).

Bu bağlamda, Makedonya'daki Türk varlığının ve kültürel etkilerinin incelenmesi, sadece bölgesel bir tarih çalışması olarak değil, aynı zamanda Türkizmalar gibi dilsel ve kültürel etkileşim süreçlerinin bilimsel olarak ele alınması açısından da büyük bir öneme sahiptir. Türkizmalar, Türkçenin diğer dillerle olan etkileşimini ve bu etkileşimin kültürel yansımalarını anlamamıza yardımcı olur. Kuzey Makedonya gibi çok etnikli ve çok dilli bölgelerde, dilsel etkileşimlerin izlerini sürmek, dil bilimi, sosyoloji, tarih ve kültürel çalışmalara katkı sağlayacaktır. Türk kültürünün Makedonya'da nasıl bir iz bırakmış olduğunun araştırılması, hem bölge halklarının ortak geçmişine ışık tutacak hem de çok kültürlü toplumların nasıl şekillendiği ve bu etkileşimlerin sosyal yapıyı nasıl dönüştürdüğü konusunda önemli veriler sunacağı ve yapılacak diğer çalışmaları katkıda bulunacağı kanaatindeyiz.

Balkanlar'daki altı yüzyıllık Türk yaşam tarzının, özellikle mutfak kültürüne ve dile etkileri oldukça belirgindir. Bu uzun süreli etkileşim, Türklerin Balkanlar'da uzun süreli varlık göstermelerinin ve bölgeyle olan kültürel bağlarının bir sonucudur. Bu dönemde, Türklerin geleneksel mutfak kültürü ve günlük yaşam pratikleri, Balkan halklarının yemek alışkanlıklarıyla iç içe geçmiş ve bu etkileşim dil yoluyla da yansımıştır. Ergin Jable ve Cevdet Şanlı'nın araştırmasında da Balkan dillerinden biri olan Goraca'da² birçok Türkizma kelime tespiti mevcuttur; sudžuk – sucuk (age. s. 111) sutljijaš – sütlü aç (age. s. 124) (Jable, Şanlı, 2017, s. 1464).

² Bknz: JABLE, E. ve ŞANLI, C. (2017). Goraca İle Türkçe Arasındaki İlişki Üzerine. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 6(3), 1458-1477.

Yukarıda belirtilen kelimeler, Türk mutfağının zenginliğini ve çeşitliliğini yansıtan, aynı zamanda Türk dilinin Balkanlar'daki etkisini gösteren örneklerdir. Örneğin; *acı, ayran, baklava, börek, kebab* gibi kelimeler, sadece Türk mutfağının değil, aynı zamanda Balkan mutfağının da önemli parçalarıdır. Bu tür yemekler, Balkanlar'daki çeşitli kültürlerin Türk kültürüyle nasıl harmanlaştığını ve bu kültürlerin birbirine nasıl geçiş sağladığını gösterir.

Bu etkileşim dilde de gözlemlenir. Türkçeden geçen bu kelimeler, Türklerin Balkanlar'a göçü, yerleşimi ve kültürel etkileri sonucunda o bölgedeki günlük yaşamda ve mutfak kültüründe kökleşmiş. Türk mutfağındaki bu yemeklerin adlarının, sadece yemeklerin değil, aynı zamanda bir yaşam biçiminin, günlük yaşam pratiklerinin ve kültürel değerlerin taşındığının bir işareti olduğunu söyleyebiliriz.

Ayrıca, bu kelimelerin çoğu, Türklerin Orta Asya'dan başlayarak Anadolu'ya ve oradan da Balkanlar'a kadar uzanan tarihsel yolculuklarında edindikleri yemek geleneklerini ve bu gelenekleri diğer halklarla nasıl paylaştıklarını yansıtır. Türk mutfağı, sadece bir yemek kültürü değil, aynı zamanda bir toplumun tarihini, göçlerini ve yerleşik hayata geçişini anlatan önemli bir kültürel ifade biçimidir. Türk dilinden geçen bu yemek adları, Balkanlar'daki Türk varlığının ve kültürünün yüzyıllar süren etkilerini göstermektedir. Bu, bir kültürün diğer bir kültür üzerinde nasıl uzun vadeli etkiler bıraktığının somut bir örneğidir (Tok, 2023, s. 63).

Kuzey Makedonya gibi bölgelere dair daha derinlemesine bir kültürel analiz, Balkanlar'daki farklı halklar arasındaki ilişkileri, etkileşimleri ve bu etkileşimlerin toplumsal yapıyı nasıl şekillendirdiğini daha iyi kavramamıza yardımcı olacaktır. Yemeklerdeki Türkiizmalar, bölgedeki dilsel ve kültürel etkileşimin bir göstergesi olarak, Türk kültürünün yüzyıllar boyunca bu topraklarda nasıl iz bıraktığını ortaya koyar. Bu etkileşim, hem bölgesel kimliklerin oluşumunda hem de Türk kültürünün Balkanlar'daki yerleşik izlerinin devamında önemli bir rol oynamıştır. Yemekler aracılığıyla kültürel mirasın korunması, toplumsal bağların güçlenmesi ve kültürler arası anlayışın pekişmesi açısından önemlidir.

Yemeğin Ana Malzemesi Olan Bitkinin Adı Esasa Alınarak Oluşturulan Adlar

Gök Bide: Valandova Türk köylerinde Hıdırellez sabahı tan ağarmadan toplanılan bitkilerle yapılan bir çeşit börektir.

Toga: Valandova Türk köylerinde yapılan İspanaklı pirinç yemeğidir.

Laana Katı: Valandova Türk köylerinde tencerede yapılan lahanaya yemeğidir.

Türli: Kalkandelen-Tetova çevresinde bamya, patlıcan ile yapılan ziyafet yemeğidir.

Gra Pitesi: Kuzey Makedonya'nın her bölgesinde yapılan fasulyeli börektir.

Yemeğin Ana Malzemesi Esasa Alınarak Oluşturulan Adlandırma

Un Kaşası: Valandova Türk köylerinde un ve su karışımı ile yapılan sos kıvamında bir ana yemektir.

Sütlüyaş: Kuzey Makedonya'nın her bölgesinde yapılmaktadır. Makedonca ve Arnavutça'da yoğun bir şekilde kullanılmaktadır.

Peynir Dadlısı: Valandova Türk köylerinde taze ve tuzsuz peynir ile yapılan şerbetli tatlı türüdür.

Domata Kaşası: Domates ve un ile yapılan bir ana yemektir.

Pçenka Pitesi: Gostivar ve Valandova Türk köylerinde yapılan "pçenka" bir tür mısır böreğidir.

Büryan: Pirinçten yapılan bir pilav türüdür.

Etli Laana: Gostivar ve çevresi et ve lahana ile yapılan tencere yemeğidir.

Preş Pitesi: Gostivar ve çevresi yapılan "Preş-pırasa" böreğidir.

İrmik Hovası: Gostivar ve çevresi yapılan irmik helvasıdır.

Gazoz Dadlısı: Şerbetli ve sarı gazoz ile yapılan bir tatlı çeşididir. Valandova ve çevresindeki Türk köylerinde yapılmaktadır.

Gül Şurubu: Özellikle pembe gül yaprakları ile elde edilen bir şerbettir. Makedonya Türk köylerinin genelinde yapılmaktadır.

Fasil Çorbası: Valandova ve çevresindeki Türk köyleri nde yapılan fasulye çorbasıdır.

Kompir Katı: Valandova çevresindeki Türk köylerinde yapılan yahni türüdür.

Pitaçka Tatlısı: Makedoncada pitaçka, dilenci demektir. Bu tatlı irmik, yumurta, un ile yapılan bir tatlı olup evde ne varsa içerisine eklenebilecek bir tatlı olduğundan benzetme yapılmıştır. Daha çok Gostivar ve çevresinde yapılmaktadır.

Tsaren Tatlısı: Tsar "ıap" Makedoncada "Kral" demektir. Burada da benzetmeye gidilmiş ve ceviz, un ve has tereyağı kullanıldığından dolayı zenginlere mahsus bir tatlı benzetmesi yapılmıştır. Daha çok Gostivar ve çevresinde yapılmaktadır.

Nazlifatma: Bu da tereyağ ile yapılan şekerparenin benzeri bir tatlıdır. Nazlifatma denmesinin nedeni de Osmanlı döneminden kalma ve Türklere mahsus bir tatlı olduğunu belirtmek içindir. Daha çok Tetova-Kalkandelen ve çevresinde yapılmaktadır.

Labada Sarması: Pazı sarması da denir. Valandova Türk köyleri yapılmaktadır.

Yalnız Hazırlanış veya Pişirme Usulü Esas Alınarak Oluşturulan Adlandırmalar

Akıtma: Gostivar ve çevresinde lohusa kadına sunulan bir tür hamur işi kreptir.

Lokum (Pişi): Valandova ve çevresindeki Türk köylerinde yapılmaktadır.

Langida: Pişinin Makedonca'daki karşılığıdır. Güneydoğu Makedonya'da yapılmaktadır.

Kapama: Valandova Türk köyleri fırına verme işlemi ile yapılan pirinç ve et yemeğidir.

Omaç: Un ile elde edilen yoğun kıvamı olan bir sosun üzerine kızartılmış koyundan elde edilen pastırmanın kızartılıp bu sosun üzerine dökülmesi ile yapılan bir yemektir. Valandova Türk köyleri "Ovmaç" sözcüğü, Boşnakça, Bulgarca, Hırvatça ve Sırpça'da "hamuru ovalayarak yapılan kırıntılarla pişirilen çorba" anlamında kullanılmaktadır (Tok, 2023, s. 70).

Yemeğe Tadını Veren Malzeme Esasa Alınarak Oluşturulan Adlandırmalar

Ayran Çorbası: Gostivar ve çevresinde ayran ile yapılan çorba türüdür.

Ayran Poparası: Gostivar ve çevresinde ekmeği ufalayıp üzerine ayran dökülerek yapılan hafif yemek öncesi bir atıştırma malzemesidir.

Dooranık Süt: Valandova ve çevresinde "Dooranık-doğranmış" ufalanmış ekmeğin üzerine dökülen taze ve sıcak süttür.

Süt Bidesi: Dedeli köyünde özellikle Hıdırellez sabahı koyun veya keçi sahiplerinin süt ile yapıp paylaştığı bir börektir.

Yemeğin Kıvamı, Şekli veya Görüntüsü Esasa Alınarak Adlandırmalar

Kopuk Pite: Gostivar ve çevresi parça parça koparılan yufkalarla yapılan bir börektir.

Partal Pite: Gostivar ve çevresinde yapılan "Partal" Makedoncada dağınık anlamına gelmektedir.

Çarşaf Bidesi: Valandova Türk köylerinde çarşafıta açılarak yapılan börektir.

Burek- Börek: Makedonya'nın genelinde yapılan börektir.

Yalancı Çorba: Valandova çevresinde yapılan etsiz bir çorba türüdür.

Amır Bidesi: Valandova çevresinde ekmek hamurundan kalan hamur ile yapılan bir börektir.

Yemeğin Yapılış Nedeni Esasa Alınarak Yapılan Adlandırmalar

Tay Çöree: "Tay tay" Valandova Türk köylerinde bebeğe "Yürü yürü" manasında söylenen bir sözdür.

Adım Ekmei: Adım atan bebek için yapılan ekmektir. Gostivar ve çevresinde kullanılır.

Asker Kuşluu: Valandova'da askere gidecek delikanlılar için yapılan yemeklerdir.

Damat Bidesi: Valandova'da damat için yapılan baklavaya denir.

Kebab: Hem Makedonca hem Arnavutça'da aynı şekilde kullanılmaktadır.

Alıntı veya Etimolojik Açıdan Açıklanamayan Adlandırmalar

Kompir: Makedonca ve Slav dillerinde patates anlamında kullanılmaktadır.

Partal: Makedonca'da dağınık anlamındadır.

Kuskus: Arapça bir kelimedir.

Pita: Slav dillerinde börek demektir.

Kaş: Makedonca'da sos veya mama kıvamında olan soslara denir.

İzvar: Gostivar ve çevresinde çökeleğe verilen ad

Ulaşık: Valandova Türk köylerinde çökeleğe verilen ad

Petsivo: Makedonca'da kabartma tozu ve un mamulleri anlamına gelirken, Gostivar ve çevresinde Kek anlamına gelmektedir.

Popaska: Makedonca'da "pop" papaz demektir. "ka" eki de dişlilik elde etmek için eklenmektedir.

Papaz Karısı: Popaska, balığın fırına verilip üzerine bol soğan eklenmesi ile yapılan bir yemektir. Daha çok Valandova Türk köylerinde yapılmaktadır.

Sıfat Tamlaması Yapısındaki Adlandırmalar

Ulaşıklı Büber: Valandova'da yapılan biberli çökelektir.

İzvarlı Piprika: Gostivar ve çevresinde yapılan biberli çökelektir.

Şerbetli Tatli: Makedonya genelinde yapılan şerbetli tatlıdır.

Tatliya: Her türlü tatlının genel adıdır. En çok Makedonlar arasında kullanılmaktadır.

Sarma - Sarmi: Hem Arnavutça'da hem Makedonca'da bu şekilde kullanılmaktadır. Bütün Makedonya'da kullanılmaktadır.

SONUÇ

Osmanlı İmparatorluğu'nun geniş sınırları içinde saray mutfağından halk mutfağına kadar birçok farklı pişirme yöntemi, tat ve yemek çeşidi geliştirilmiş; bu da Türk mutfağının günümüzdeki zengin çeşitliliğine katkı sağlamıştır. Kuzey Makedonya gibi kültürel çeşitliliği barındıran, farklı halkların bir arada yaşadığı bölgelerde, mutfak kültürü daha da özgünleşmiş ve Türk mutfağı da bu etkileşimden nasibini almıştır. Makedonya Türk mutfağı, Osmanlı etkisiyle şekillenirken, bölgenin yerel kültürleri ve halklarıyla olan etkileşimleri, yemeklerin hazırlanışını ve içeriklerini derinden etkilemiştir. Makedonya Türk mutfağındaki yemekler, hem Türk hem de Balkan kültürlerinin izlerini taşır. Mutfak, kullanılan malzemelerden pişirme tekniklerine kadar zengin bir etkileşimi yansıtır. Örneğin, "börek", "çörek", "kısır", "çorba", "pılav", "şiş" gibi Türk mutfağının geleneksel yemek terimleri, Makedonya'da yerel halk tarafından da yaygın olarak kullanılır. Bu terimler, Türk mutfağının zenginliğini ve zaman içinde bu bölgeye nasıl entegre olduğunu gösteren önemli dilsel izlerdir. Aynı zamanda, bu yemeklerin hazırlanış biçimi de Osmanlı saray mutfağından halk mutfağına doğru bir çeşitlilik gösterir.

Türkizmalar, Makedonya'daki yemek kültürüne dâhil olmuş ve mutfak diliyle birleşmiştir. "Börek" gibi, kökeni Osmanlı mutfağına dayanan yemekler, farklı yerel versiyonlarla Balkanlar'a yayılmıştır. Bu kelimeler, Türk mutfağının zenginliğini ve bu yemeklerin bölgedeki halklar tarafından ne kadar benimsendiğini gözler önüne serer. Ayrıca, yemeklerin yanı sıra, yemek pişirme terimleri de Türk kültürünün bir parçası olarak yerel halklar tarafından benimsenmiştir. Örneğin, "kısır", "döner" ve "kuzu tandır" gibi yemek isimleri, Makedonya'daki Türkçe kökenli kelimelerden yalnızca birkaçıdır. Makedonya'daki Türk mutfağının araştırılması, hem bu mutfağın derin köklerini hem de Türk halklarının tarihsel süreç içerisinde nasıl bir kültürel etkileşime girdiğini anlamamıza yardımcı olur. Bu araştırmalar, Türk mutfağının zaman içinde nasıl evrildiğini ve farklı coğrafyalarda nasıl şekillendiğini gösterirken, bölgenin mutfak kültürünün çok daha geniş bir kültürel bağlamda incelenmesine de olanak tanır. Ayrıca, bu tür çalışmalar, hem yemeklerin kökenlerini hem de dilsel etkileşimleri anlamamıza fırsat verir.

Kuzey Makedonya'daki Türk mutfağının araştırılması, Türkizmaların ve yöresel adlandırmaların ışığında, yalnızca mutfak kültürüne dair bilgi edinmemizi sağlamakla kalmaz, aynı zamanda Türk halklarının kültürel mirasının derinliklerine inmeye olanak tanır. Bu araştırmalar, Türk mutfağının nasıl bir kültürel miras taşıdığı, Balkanlar'daki diğer halklarla nasıl kaynaştığı ve Türkçenin, yemeklerin yanı sıra günlük yaşamda nasıl bir etkileşimde bulunduğunu keşfetmemize imkân verir. Kuzey Makedonya Türk mutfağı ve dilindeki Türkizmaların araştırılması, bu bölgedeki kültürel etkileşimleri daha iyi anlamamıza yardımcı olmanın yanı sıra, Türk halklarının tarihsel mirasını, dilsel ve kültürel bağlarını derinlemesine incelememize olanak tanır. Bu tür çalışmalara yapılan katkılar, Türk mutfağının sadece yemeklerden ibaret olmadığını, aynı zamanda bir kültürün, bir halkın ve bir dilin tarihsel yolculuğunun yansıması olduğunu gösterir.

EXTENDED ABSTRACT

Turkisms Used in Food Names and Some Regional Names in Northern Macedonia

This study aims to superficially analyze the linguistic and cultural heritage of Turkish cuisine in North Macedonia. Without going into too much detail, we believe that it will contribute to the field to pave the way for future studies in this field. The study aims to understand how the local food cultures of Turkish dialects and Turkisms in these regions, especially in Tetovo, Gostivar, Valandova, and North Macedonia in general, have been shaped in the light of historical processes and cultural interactions. In this context, a detailed examination of the linguistic differences in food culture and how they are reflected in the culinary culture will be made.

How Turkish cuisine in North Macedonia has evolved as a result of the legacy of the Ottoman Empire and its interaction with other cultures in the Balkans will also be an important focus of this study. Particular emphasis will be placed on the use of Turkish words and food names in regions such as Tetovo, Gostivar, and Valandova. Food names and recipes that are popularly known in these regions will provide examples of how words carry cultural heritage with them. For example, the different pronunciations of dishes such as börek, çörek, and mantı, which are common in Kalkandelen, will show how the names and contents of the dishes have evolved.

An in-depth analysis will be made of the recipes, the linguistic expressions transmitted among the locals, and the regional specificities of these dishes. At the same time, ethnographic observations will be included, such as the place of food in the daily life of the local people, special dishes served by guests, and special dishes prepared for traditional weddings and festivals. These observations will reveal how food is used not only as a source of sustenance but also as a tool that reinforces social ties and expresses cultural identity.

Another important part of the study will be the cultural evolution of Turkish cuisine in North Macedonia and its impact on the lifestyle of the local population. The change in culinary culture is not only a process reflected in recipes. It is also shaped by factors such as social structures, local traditions, ethnic identity, and cultural interactions. In this context, the names, ingredients, and cooking techniques of local dishes have fused with different cultures over time and have shown regional diversity. For example, traditional dishes such as tavče gravče have evolved into local delicacies under the influence of Turkish cuisine, creating a cultural synthesis that also bears the influence of the Ottoman Empire.

Through ethnographic observations, comparative analysis, and linguistic analysis, this study will reveal the impact of Turkish cuisine on the cultural identity and daily life of the local population. It will also discuss how linguistic differences in this food culture have shaped the regional culinary culture and how this cultural heritage has been preserved. This analysis of how traditional dishes in the region have followed a parallel course with the historical development of Turkish cuisine and how regional food names and words have evolved will contribute to a better understanding of the linguistic and cultural heritage of Turkish cuisine. By examining the unique characteristics and cultural context of Turkish cuisine in North Macedonia, this study will provide valuable information about the reflection of cultural interactions on food culture. It will also be an important resource for the preservation of the cultural heritage in the region, helping to pass it on to future generations. The scientific contribution of the study will be to understand how Turkish cuisine, along with words and dishes, is shaped as a part of cultural identity and how this process affects social structure and cultural ties.

KAYNAKLAR

- Adiloğlu Eklemezler, S. (2023). Çok Kültürlü Bağlamda (Kuzey Makedonya'da) Yer Adları. *Erdem*, (84), 1-26. <https://doi.org/10.32704/erdem.2023.84.001>
- Ahbab, Y. (2015). Kuzey Makedonya 1912: Savaş, Katliam ve Soykırım. *Tarih Dergisi*, 62(2), 91-126.
- Ahmed, O. (1999). *Makedonca sözlükteki Türk etkileri* (Yayınlanmamış seminer ödevi). Kiril ve Metodi Üniversitesi, Üsküp, Makedonya.
- Ahmed, O. (2018). Makedonya Türk Ağzıları: Geçmişi ve Bugünkü Durumu. *Ulakbilge*, 6(29), 1473-1482. <https://doi.org/10.7816/ulakbilge-06-29-09>
- Belçev, T. (2016). *Makedonca'daki Türkizmalara, Arkaizmler, Ağız Özellikleri ve Nadir Kullanılan Kelimeler*. İştıp: Goce Delchev University Press.
- Derjaj, A. (2017). Arnavutçadaki Turkizmalar İçin Çağdaş Bir Bakış Açısı. *Turkophone Türkçe Konuşanların Akademik Dergisi*, 4(2), 9-12.
- Dilaver Yıldırım, K., & Demir, Z. (2023). Kültürlerarası İletişim ve Dil: Edirne Yahudi Mutfağı Söz Varlığında Türkçenin Etkisi. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, (18), 157-183. <https://doi.org/10.46250/kulturder.1306954>
- Gedizli, M. (2018). *Tek Kelimeyle Üç Dil: Türkçe-Makedonca ve Arnavutça Ortak Kelimeler, Sözlük Çalışması*.
- Gürgendereli, R. (2019). Turske i Druge Istocanske Reci u Našem Jeziku Adlı Türkizmalar Sözlüğünde Yer ve Kişi Adları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 249-263.
- İlker, A. (2024). Panait Istrati'nin Romanlarında Türkçe ve Türkçeleşmiş Sözler. İçinde *TMV 2. Uluslararası Balkanlarda Türkçe Öğretimi ve Türkoloji Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (s. 153-162).
- Jable, E., & Şanlı, C. (2017). Goraca İle Türkçe Arasındaki İlişki Üzerine. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(3), 1458-1477.
- Karaman, R., & Girgin, G. K. (2023). Türk Mutfağı Kavramının Lisansüstü Öğrencilerin Gözünden Kelime İlişkilendirme Testi Yöntemi İle Analiz Edilmesi. *Gastro-World*, 1(2), 15-24.
- Koç, R., Baki, S., & Çitkuşev, D. (2023). Kuzey Makedonya İştıp ağızında kullanılan Türkizmalar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 12(2), 578-591.
- Maden, F. (2011). Arnavutluk'un Bağımsızlık Süreci (1877-1913). *Avrasya Etüdları*, 39(1), 155-196.
- Nureski, D. (2016). Osmanlı'dan Günümüze Makedonya'daki Türk Kültürü ve Makedonya'nın Türk Kültür Tarihindeki Yeri ve Önemi. *Avrasya Etüdları*, 50(2), 351-388.
- Ödemiş, Z. (2023). Kuzey Makedonya'da Türk Varlığı ve Günümüz Varlık Mücadelesine Kısa Bir Bakış. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 12(1), 443-472.
- Özkaya, F., Baydan, S., & Ünal Kirazcı, B. (2020). Balkan Mutfağı ve Türk Mutfağı Etkileşimleri. İçinde *International Travel and Tourism Dynamics* (s. 96-109).
- Temizgüney, F. (2014). "Balkanlar'dan Gelen Müslüman Göçmenlerin Malları Sorununa Genel Bir Bakış (1913-1918)". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(3), 51-68.
- Tok, T. (2023). Kadim Topraklar Balkanlarda Türk Dili. İçinde *Balkanlarda Türkler ve Türkçe Kongresi* (s. 57).
- Tufan, M. (1989). Göç Hareketleri ve Yugoslavya Türkleri. *Erdem*, 5(15), 925-976.

Turan, Ö. (1996). Makedonya'da Türk Varlığı ve Kültürü. *Bilig*, (3), 21-32.

Xhanari, L. L. (2015). *Balkan Dillerindeki Ortak Türkizmalar Sözlüğü*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Yayınları.

İNTERNET KAYNAKLARI

Makedonya Zamansız. (tarih yok). *Otomanski Spomenici MK*. <https://macedonia-timeless.com/img/Otomanski-spomenici-MK.pdf>

MAKALE BİLGİLERİ

<i>Etik Kurul Kararı:</i>	Araştırma 2020 yılından önce yapıldığı için Etik Kurul Kararından muaftır.
<i>Katılımcı Rızası:</i>	Araştırmaya herhangi bir katılımcı katılmamıştır.
<i>Mali Destek:</i>	Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.
<i>Çıkar Çatışması:</i>	Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.
<i>Telif Hakları:</i>	Çalışmada telif hakkına sahip herhangi bir görsel kullanılmamıştır.

ARTICLE INFORMATION

<i>Ethics Committee Decision:</i>	Since the research was conducted before 2020, it is exempt from the Ethics Committee Decision.
<i>Participant Consent:</i>	No participant has participated in the research.
<i>Financial Support:</i>	No financial support was received from any institution or project for the study.
<i>Conflict of Interest:</i>	There is no conflict of interest between individuals and institutions in the study.
<i>Copyrights:</i>	No copyrighted images were used in the study.